

HRVATSKE ZNANSTVENIKE STRANCI NE CITAJU

Usvibnju ove godine, nakon godina bezglavog obavljanja poslova (meni) potpuno nejasnih stručnih i birokratskih zadataka koji su se svodili na ispunjavanje obrazaca i formula, slanje izvještaja i tablica, dosegla sam ono što se u mojoj profesiji - profesiji znanstvenika - smatra plafonom profesionalnog napredovanja: postala sam redovni profesor u trajnom zvanju. Tog proljetnog dana došla sam kući i otvorila bocu boljeg plavca. Malom, probranom društvu, koje se okupilo za stolom, rekla sam kako sad napokon mogu početi raditi svoj posao, te - za početak - opet početi pisati knjige.

Ovo, nažalost, nije šala. Iako sam ih u prvom desetljeću akademskog rada napisala nekoliko, dvije posvećene slikarstvu u Dalmaciji, jednu Klovču, te jednu povijesnu kuharicu, otkako sam prije desetak godina počela sku-

ma ili znanstvenim zbornicima, sudjelovanje u uredništvu časopisa, recenzentski rad na studijskim programima, znanstvenim projektima, znanstvenim radovima i knjigama.

I onda je sve to završilo: nakon četrdeset izvornih znanstvenih radova (A1), od čega sedam objavljenih u inozemstvu, dvadeset i dva izvorna znanstvena rada (A2) i deset znanstvenih radova u zbornicima te 29 izlaganja na znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu konačno sam se namjeravala baviti idućom (davno započeto) knjigom. Kad je prije nekoliko dana - kao grom iz vedra neba - uslijedio medijski napad na moju vrstu, znanstvenike iz područja humanističkih znanosti djelatne pri Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa. Temeljio se na javno predstavljanim (pristupivao je i prof. dr. Saša Zelenika, pomoćnik ministra znanosti, obrazovanja i športa) rezultatima istraživanja-

U bazi Scopus Žmegač, čovjek od kojeg Nijemci naručuju da piše povijest njemačke književnosti, ima nula radova! S. P. Novak, Radoslav Katičić, Ivo Goldstein, svi - nula! A Sanader - jedan. Piše Ivana Prijatelj Pavičić

pljati bodove za redovitog profesora nisam napisala ni jednu. Nisam zato jer nisam imala vremena. A nisam imala vremena jer sam tu dugu, iznurujuću dekadu morala ispunjavati druge uvjete propisane za napredovanje tzv. pravilima Rektorskoga zbora. Među ostalim, u to se ubrajalo objavljivanje radova u međunarodno priznatim časopisima tzv. razine A1 i pisanja priopćenja za međunarodne znanstvene skupove.

Znanstveni uspon

Znam da zvuči paradoksalno, ali u moja posljednja dva izbora u znanstveno-nastavno zvanje nije se inzistiralo na knjigama. Od mene se tražio nastavni rad u svojstvu gostujućeg profesora u inozemstvu i izrada novih studijskih programa, preddiplomskoga, diplomskoga i doktorskoga studija u skladu s provedbom bolonjske deklaracije. Od mene se tražilo vođenje znanstveno-istraživačkog projekta, obnašanje "neke od čelnih dužnosti" u strukovnoj asocijaciji i na moje visokom učilištu. Uz mentorstvo na magistrarskim i doktorskim radovima, tražili su se zajednički radovi u suradnji s novcima i doktorantima. Poželjno je bilo i objaviti zajednički rad sa studentom. Naravno, među uvjetima su bili objava udžbenika i skriptata ili objava tzv. web-bilježaka s predavanja. Naravno, i mentorstvo na završnim i diplomskim radovima. Da ne zaboravim, tražio se i urednički rad na knjiga-

ma dr. Maje Jokić (znanstvene savjetnice u Institutu za društvena istraživanja), Krešimira Zaudera i Srebrenke Letine o citiranosti radova hrvatskih znanstvenika na najuglednijim svjetskim citatnim bazama i brojnosti njihovih autorskih znanstvenih knjiga u razdoblju od 1999. do danas.

Iznesena je porazna tvrdnja da hrvatski znanstvenici, i to oni u najvišem statusu znanstvenog savjetnika (koji odgovara na fakultetima zvanju redovitog profesora) uopće nemaju ili imaju minimalan broj radova citiranih u prestižnim znanstvenim referentnim bazama kao što su Web of Science (4,2 posto društvenjaka, humanista i znanstvenika umjetnika objavilo je rad u međunarodnim časopisima koje indeksira WoS) i Scopus, a k tomu ih je vrlo malo objavilo znanstvenu autorsku knjigu na inozemnom jeziku kod nekog od prestižnih svjetskih izdavača kao što su Springer, Elsevier, SAGE, Routledge, Academic Press i Chanel View. Pri tome su na stup srama kao najgori u svojoj vrsti dospjeli znanstvenici iz područja društvenih i humanističkih znanosti.

Ima li iznimaka?

Ujedno, tako smo se kao branša, nakon napisane posvećene prodaji ispita na hrvatskim fakultetima, opet našli na medijskoj vjetrometini, ovaj put oblačeni kao lijencine i nesposobni, ukrajno neadekvatni da se na nas troši

Kakva je to baza...u kojoj je Ivo Goldstein znanstvenik od vrha



VIKTOR ŽMEGAČ
GERMANIST IZ ČIJE
POVIJESTI KNJIZEVNOSTI
UCEMLADINIJEMCI
BROJ RADOVA U BAZI
SCOPUS - NULA

toliki silni novac poreznih obveznika. Pomoćnik ministra ocijenio je rad dr. Jokić značajnim doprinosom Ministarstvu i strateškim tijelima u analizi znanstvene produktivnosti i uopće znanstvene aktivnosti u RH, te istaknuo da su istraživanja posebice važna za područja društvenih i humanističkih znanosti koja se, baš zbog toga, moraju još snažnije profilirati i na međunarodnoj razini. Ponukana, provela sam iduće pododne pretražujući bazu Scopus. Uslijedilo je iznenađenje. Viktor Žmegač (čovjek od kojeg Nijemci naručuju povijest njemačke književnosti) u toj bazi ima - znate koliko ra-

SLOBODAN PROSPEROV NOVAK
POVJESNIČAR
KNJIZEVNOSTI,
PREDAVAČ NA YALEU
BROJ RADOVA U BAZI
SCOPUS - NULA

dova? Nula. Slobodan Prosperov Novak (predavao na Yaleu) - nula. Radoslav Katičić (bio šef slavistike u Beču) - nula. Tvrtko Jakovina - čije eseje često čitate na stranicama Jutarnjeg - ima dva. Ivo Goldstein ima. Nenad Cambj - institucija hrvatske arheologije - tri.

Tomislav Raukar, možda najbolji hrvatski povjesničar, ima jedan, koliko i - pazi sad! - Ivo Sanader. Ajde, ima i iznimki: Vladimir Biti ima ih čak osam, a Hrvoje Turković - čovjek koji je napisao dvadesetak knjiga o teoriji filma - "čak" pet. No, i te iznimke blijeđe u usporedbi s prirodno znanstvenom konkurencijom.

Vladimir Paar tako u Scopusu ima 200 radova, Miroslav Radman 162, Dragan Primorac 80, Radovan Fuchs 39, a sam pomoćnik ministra Saša Zelenika 13. Ustanovila sam tako i da Ivana Prijatelj Pavičić (tj. - ja) ima citirana 2 rada!

Časopis izvan baze

Od hrvatskih časopisa u kojima sam objavljivala citirani su jedino radovi (i to ne svi) iz časopisa za crkvenu povijest Croatia Cristiana Periodica, te iz riječkog časopisa Ikon. Nijedan od uglednih talijanskih časopisa za povijest umjetnosti, poput Arte veneta, Venezia Arti i Ar-

RADOŠLAV KATIČIĆ
LINGVIST,
ŠEF SLAVISTIČKE
KATEDRE U BEČU
BROJ RADOVA U BAZI
SCOPUS - NULA

te Documenta nije u toj bazi. Najugledniji hrvatski časopisi iz područja povijesnih znanosti - nisu u toj bazi.

Iznesene činjenice jasno pokazuju da baze poput scopusu nisu, ili barem nisu pouzdano mjerilo nečijeg uspjeha i vrsnoće u našim društvenim i humanističkim znanostima. Nažalost, prigodom iznošenja rezultata dr. Jokić u medijima javnost nije bila upoznata kako dvije ugledne spomenute baze ponajviše prate citiranost radova u znanstvenim publikacijama iz područja medicinskih, tehničkih i prirodoslovno-matematičkih znanosti, a veoma sporadično iz humanističkog

TRAJU. TOČNO! ALI, ZNAČI LI TO DA SU LOŠI?

Uz podataka?

Sanader veći

Viktora Žmegača

opremu i istraživanje? I - koliko često naši znanstvenici i institucije kupuju te i takve članke preko preplate ili J-storea, iako ih je (hrvatska, mađarska, rumunjska?) zajednica već platila i kroz financiranje znanstvenog rada, i kroz kotizaciju? I zar vam ta perverzna situacija ne sliči pomalo na ulične huligane, koji vam "prodaju ciglu", jer vas prisile "da vam treba"?

Pad broja knjiga

Vraćam se na početak: priznala sam da u posljednjih deset godina nemam objavljenu knjigu. Ali nisam objavila vrlo prozaičan razlog zašto i drugi moji kolege nemaju autorskih znanstvenih knjiga ili ih imaju minimalno. Krive su tablice za izračun bodova kod naših izbora u zvanja. U njima se za knjigu dobije gotovo ista bodovna vrijednost, podjednako kao za opsežniji A1 rad. Zašto bi se netko odlučio mučiti s pisanjem knjige i traženjem izda-

vača? A kad se odluče na knjigu, najčešće biraju između dvije vrste knjiga, onih koje sadrže sabrane već objavljene A1 i A2 članke, i knjige udžbeničkog karaktera, za koje se lakše može dobiti potpora.

Njezina je posljedica i kaotična situacija u koju su dovedeni brojni znanstveni novaci koji bi se uskoro, nakon što su ispunili sve svoje obveze, mogli naći na ulici. Nedavno je bio objavljen natječaj MZO-S-a za docentska mjesta za novake, a na natječaju se navodi da će biti favorizirani oni koji imaju veći broj radova citiranih u prestižnim znanstvenim referentnim bazama, imaju autorsku knjigu na inozemnom jeziku objavljenu kod nekog od prestižnih svjetskih izdavača i koji su predavali na uglednim inozemnim sveučilištima. To znači - kriteriji za koje gore pokazujem da su posve nepouzdati, sutra će odlučivati tko će u ruke dobiti kruh.

Kao što pokazuje bečki filozof Konrad Paul Liessmann u knjizi "Teorija neobrazovanosti. Zabluda društva znanja", posljednjih nekoliko godina u europskoj znanstvenoj zajednici dominira prijezir spram tradicionalne društveno-humanističke ideje obrazovanja koja je propagirala znanstvenu slobodu i fleksibilnost, pri čemu upozorava sa normativno nasilje ranglista predstavlja njihovu istinsku funkciju. Pod kvalitetom se, kaže, podrazumijeva, golo kvantificiranje, koje se podiže na razinu mita.

Pokojni Kant

Pitam se zašto se baš u ovom razdoblju obilježeno ekonomskom krizom, dok se sve više stežu fiskalne omče oko javnog sektora, ovakav orkestrirani napad na "neučinkovite" i lijene znanstvenike i nastavnike iz društveno-humanističkog područja? Sveučilišne uprave zaražene ludilom rangiranja prelaze i na rangiranje izdavačkih kuća i na taj način žele prosuditi vrijednost publikacija. Važnost onoga što se piše nadomjestila se važnošću objavljivanja kod visokorangiranog izdavača.

Liessmann upozorava kako se "iza tamjana rituala vrednovanja i kontrole kvalitete" nazire prestrukturiranje obrazovnog sektora koji sve više ne rukovodi spoznajom, znanstvenom znatiželjom i akademskom slobodom, nego fantazmama efikasnosti, iskoristivosti, kontrole, vrhunske učinkovitosti i prilagodavanja, a koje austrijski istraživač definira oblicima neobrazovanosti.

Tko jednom upadne u košmar mehanizma rangiranja (a ja sam već godinama na njega prisiljena), brzo razvija psihotične simptome, koji imaju karakter prisile. Da li sam s godinama opstajanja u sistemu izgubila rasudnu moć? Pokojni Kant je nedostatak rasudne moći nazvao oblikom gluposti. A u ovom slučaju, u kojem je kvalificirani sud zamijenjen krivom predodžbom što znače rangliste, zbog čega se kvaliteta rasplinjuje u neakvim brojanim kvantitetima, zasigurno je glupost, koju ćemo platiti dok god budemo ovalke ideja proklamirali u našim znanstvenim strategijama. A neću vam ni kazati što piše u znanstvenoj strategiji 2012. - 2014., jer se bojim u nju i priviriti.



NENAD CAMBI

**INSTITUCIJA HRVATSKE ARHEOLOGIJE
BROJ RADOVA U BAZI SCOPUS-TRI**

HRVOJE TURKOVIĆ

**AUTOR DVADESETAK KNJIGA O TEORIJI FILMA
BROJ RADOVA U BAZI SCOPUS-PET**

VLADIMIR BITI

**PREDAVAČ U BEČU. NAJUGLEDNIJI HRVATSKI KNJIZEVNI TEORETIČAR
BROJ RADOVA U BAZI SCOPUS-OSAM**

i društvenog područja.

S tim problemom suočila sam se dok sam kao prodekanica za znanost splitskog Filozofskog fakulteta u razdoblju od 2008. do 2009. morala davati Sveučilištu u Splitu tablične izvještaje o citiranosti znanstvenih radova svojih kolega na fakultetu. Rezultati takvog kvantitativnog vrednovanja znanstvenog istraživanja trebali su biti podlogom za izradu strategije mogega sveučilišta, odnosno po jedinim njegovih sastavnica. Jedan od ciljeva proklamiranih u strategijama koje smo tada sastavljali bio je postići porast broja citiranih radova na međunarodnim bazama.

Bilo je to u skladu sa Strateškim okvirom za razvoj hrvatske znanosti za razdoblje 2006. - 2013., Znanstvenom i tehnološkom politikom Republike Hrvatske za petogodišnje razdoblje doneseno 2006., te tzv. petogodišnjim akcijskim planom iz 2007. Isticanje science citational indexa i journal impact factora u tadašnjim strateškim dokumentima bilo je sastavni dio onodobnoga, a i danas aktualnog modela "društva znanja".

Brojeći na prste jedne ruke radove svojih kolega u spomenutim listama, bolno sam postala svjesna pervertirane situacije u kojoj se kvaliteta

me ustanove koja zaposijava sveučilišne nastavnike iz društvenog i humanističkog područja unutar sveučilišta vrednuje prema tim citatnim listama.

Tko je to platio?

Tada sam osvjestila činjenicu kako takvo vrednovanje sveučilišnih sastavnica ima kao posljedicu hijerarhizaciju pojedinih znanstvenih disciplina, područja i vrsta istraživanja na mojem sveučilištu. Stav koji su očitovali dr. Jokić u svojem istraživanju i pomoćnik ministra dr. Zelenika odraz je danas globalno dominantnog stajališta prema kojemu bi upravo me-

đunarodna kompetitivnost trebala biti jedan od ključnih pokazatelja kvalitete u znanosti. A kvantitativne evaluacije koje pružaju spomenute citatne liste bile bi za sva znanstvena područja njezini objektivni pokazatelji.

Pritom, oni koji iznose te podatke nisu dali odgovor na neka važna pitanja. Koliko često su znanstveni radovi objavljeni u tim časopisima objavljeni tako što je hrvatski istraživač časopisu platio kotizaciju? Koliko često su hrvatski tehnički i prirodno-

znanstvenici taj novac za kotizaciju morali izdvajati iz budžeta vlastitih projekata, umjesto da taj novac uložu u